

POSUDEK ŠKOLITELE

na diplomovou práci

Název diplomové práce v čj:	<i>Sedes imperii</i> – centra politické, ekonomické a kulturní moci tetrarchů
Název diplomové práce v aj:	<i>Sedes imperii</i> – political, economic and cultural centres of tetrarchy
Autor:	Bc. Alžběta Motlochová
Místo a rok obhajoby:	Praha 2024
Školitel:	Mgr. Helena Tůmová, Ph.D.

Zadané cíle	<p>(1) Komparace historických, ekonomických a kulturních okolností souvisejících s ustavením tetrarchie v roce 285 po Kr., a to se vznikem <i>sedes imperii</i> jakožto sídelních měst jednotlivých císařů, se zvláštním zřetelem na soukromou rezidenci císaře Diocletiana ve Splitu.</p> <p>(2) Analýza hospodářského zázemí u jednotlivých sídel (<i>villae rusticae</i>), jejich vliv na rozvoj měst a na ekonomickou prosperitu v širším regionu.</p> <p>(3) Císařská ideologie, resp. způsoby sebeprezentace vládců rané tetrarchie, zejména rozdíly mezi oficiálním císařským kultem Diocletianovým a ostatních tetrarchů.</p> <p>(4) Proměny <i>sedes imperii</i> v období zániku první tetrarchie a v následujícím období konstantinovské dynastie.</p>
Struktura a formální náležitosti práce	<p>Diplomantka prokázala snahu zpracovat hlavní otázky zadání diplomové práce pečlivě a na základě samostatného studia, s využitím odborné literatury a pramenů. Práce je po formální stránce psána pečlivě, nechybí citační aparát a seznam použité literatury. Nutno ocenit, že se diplomantka chopila takto komplexního a složitého tématu s odvahou a nadšením a věnovala mu mnoho úsilí.</p> <p>Kromě některých formálních nedostatků (překlepy, neobratná větná spojení, vynechání interpunkčních znamének) lze práci z hlediska struktury vytknout absencí úvodní kapitoly se zpracováním současného stavu bádání (úvod do problematiky) a přehledem nejdůležitějších děl k tématu, jakož i děl antických autorů (částečně je dále v textu, např. na str. 55-56 k tématu císařských paláců).</p> <p>Textová část má 115 stran, práce obsahuje rovněž obrazovou přílohu (58 obrázků, 5 map).</p> <p>Je nutno sjednotit formátování práce, psaní latinských místních názvů a termínů (např. u často používaného spojení "<i>villa rustica</i>", pl. <i>villae rusticae</i>". Nešťastné je např. skloubení českého skloňování latinských substantiv – např. „<i>villa</i>“ s latinskými formami adjektiv – např.</p>

	<p>„<i>rustica</i>“, viz str. 31, 32 atd.), pozor na skloňování latinského „<i>limes</i>“ (str. 94), Byzantská říše (str. 43, 88, 95); transportní (nikoli „cestovní“) amfory (str. 97).</p> <p>Práce byla diplomantkou odevzdána bez vědomí školitele.</p>
Použitá metodologie a koherence textu	<p>Chybí popis metodologie, resp. parametry, na jejichž základě autorka zvolila pro vlastní badatelský záměr v rámci řešení vytčených cílů konkrétní regiony, sídla tetrarchů, dále chybí popis metodologie pro zkoumání hospodářského zázemí u jednotlivých sídel (zejm. způsob kvantifikace a vyhodnocení relevantní archeologické evidence v daném regionu).</p>
Analytický a syntetický přístup, formulace závěrů	<p>Text má ca. do str. 95 převážně charakter kompilační práce. Jádrem práce je až kapitola 5.2.1 "Ekonomika 4. století" (str. 96–102), dále kapitola 5.1.3 (str. 91-94), které by však zasluhovaly dopracovat. Chybí vlastní formulace závěrů na základě syntézy předložených faktů a vlastního výzkumu. Předložený závěr (str. 104–105) pouze stručně a povrchně shrnuje, čím se v práci autorka zabývá.</p>
Práce s literaturou a prameny	<p>Diplomantka provedla rešerši literatury k tématu, chybí nicméně některá podnětná díla k poznání pozdně antické společnosti, její kultury a ekonomiky (např. Bowersock, Bowman, Brown, Delogu, Laiou – Morrisson – Sodini, McCormick, Panella, Reynolds, Wickham aj.). Nutno dohledat a citovat zejména primární zdroje, pokud možno omezit citace diplomových prací. U bibliografických citací v poznámkovém aparátu je nutno doplnit tečku na konci citace (často chybí).</p>
Kvalita a relevantnost obrazových příloh	<p>Některé obrazové a mapové přílohy mají zhoršenou kvalitu, někdy až znemožňující čitelnost místních názvů (např. mapa 4, 5, 14, 29, 31, 42; obr. 5; pozor na citaci u obr. 6), ale pro účely práce je možné považovat za dostačující.</p> <p>Doporučila bych doplnit více obrazových příloh (mapy, plánky) zejména k dlouhým popisným pasážím v textu (paláce, vilové komplexy).</p> <p>Tabulky je nutné označit (např. Tab. 1. + popisek) – viz např. tabulka na str. 20, 42, 52 – a odkázat na ně v textu. Tabulka by měla sloužit jako podklad pro vyvození vlastních závěrů. Je nutno uvádět a řádně citovat veškeré zdroje (viz např. tab. na str. 20, 42, 94). Citace obrazových a dalších příloh je nutné doplnit do textu a vypustit je z poznámkového aparátu.</p>
Dosažení cílů a celkové hodnocení	<p>Diplomantka prokázala schopnost analytické práce na základě studia odborné literatury a pramenů. Strukturu práce se snažila koncipovat tak, aby tematicky obsáhla stanovené cíle.</p> <p>Práce však postrádá fundovanou analýzu hospodářského zázemí u jednotlivých císařských sídel, jejich vliv na rozvoj mikroregionů, příp. na ekonomickou dynamiku v širším kontextu ve sledovaných oblastech, a to na základě archeologické evidence. Chybí fundovaná komparace jednotlivých sídel a mikroregionů.</p> <p>Ekonomickou dynamiku sídel, regionů je třeba rovněž kvantifikovat – což právě mělo být nosným pilířem celé práce a vlastním přínosem.</p>

	<p>Nejsou formulovány vlastní hypotézy, není k nim směřována badatelská činnost, nejsou formulovány závěry; některá tvrzení jsou zavádějící či nepodložená předchozí argumentací, viz např. kapitola 3.2.2; 3.3.2: „Zvýšený počet vill rustica a přidružených viců v blízkosti sedes imperii podporuje tvrzení, že se jednalo o centra daných provincií, ať už po stránce hospodářské, kulturní nebo politické“; závěr kapitoly 4.1 a 4.3 na str. 78-79; dále str. 86; 90: „Přestože autor (Ammianus Marcellinus) situaci nepochybně zveličuje a odsuzuje, lze z tohoto zdroje vyvodit, že hospodářství za konstantinovské dynastie prosperovalo“ a další. Na str. 96 autorka zmiňuje katalogizaci A. J. Parker, samotné dílo však necituje (resp. cituje Kingsley 2009, 31-33). Autorka neuvádí, o jaké nálezy z vraků a o jaké vraky se jedná: „Díky kopiím a překresbám římských itinerářů, jako je například Tabula Peutingeriana nebo Itinerarium Antonini Augusti, které zachycovaly cesty po souši, a objeveným vrakům lodí víme, že v pozdní antice probíhal, i přes neustále se zhoršující kvalitu cest a nebezpečí nepřetržitých nájezdů, čilý obchodní ruch. (str. 96).</p> <p>Doporučuji podrobněji rozvést zmiňované hospodářské zázemí (<i>villae, vici, horrea</i>) a odvodit hospodářskou dynamiku: srovnat s ostatními zkoumanými oblastmi, sledovat vývoj v čase, atd. Dále doporučuji upřesnit poněkud vágní tvrzení, která se v textu vyskytují, vlastní hypotézy rozpracovat a podpořit – nebo naopak vyvrátit – relevantní argumentací, polemizovat s názory jiných autorů atd. Bylo by rovněž přínosné doplnit detailnější rozbor vlivu infrastruktury na vývoj hospodářského zázemí císařských sídel a produkčních center (str. 44—45). Za nadbytečné považuji v práci detailní popisy jednotlivých vil (např. zdlouhavé popisy řazení místností apod.) bez zjevného formulování, k čemu chce autorka těmito popisy dospět, jaké teze jimi podpořit; je tedy případně třeba doplnit je o syntetizující informace, vedoucí ke zhodnocení jejich ekonomické a společenské funkce. Tyto rozsáhlé popisy jsou bez relevantní obrazové přílohy či plánu téměř bezúčelné.</p>
Otázky k obhajobě	Viz předchozí body.

Návrh hodnocení školitele:

Práci na základě výše popsaných skutečností doporučuji přepracovat a zejména doplnit o vlastní badatelskou invenci a formulování závěrů na základě jasných a koherentně zpracovaných argumentů, resp. nedoporučuji práci v tomto stavu k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou „nedostatečně“.

Datum a podpis školitele:

V Praze dne 8.1.2024

Helena Tůmová